Vektorit

Juulia Lahdenperä ja Lotta Oinonen

27. lokakuuta 2015

Sisältö

1 Vektori

1.1 xy-koordinaatisto

Kuvassa 1.1 on koordinaatisto, johon on piirretty x- ja y-akselit.

Tehtävä 1.1.1. Tutki alla olevaa kuvaa 1.1.

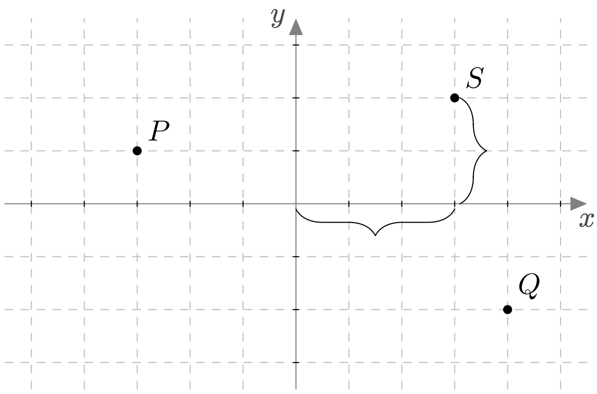

Kuva 1.1:

(a) Kuinka monta askelta siirrytään x-akselin suunnassa, jotta päästään pisteeseen P?

(b) Kuinka monta askelta siirrytään y-akselin suunnassa, jotta päästään pisteeseen P?

(c) Kuinka monta askelta siirrytään x-akselin suunnassa, jotta päästään pisteeseen Q?

(d) Kuinka monta askelta siirrytään y-akselin suunnassa, jotta päästään pisteeseen Q?

Tason piste ilmoitetaan lukuparina (x, y), missä ensimmäinen luku x ilmoittaa x-akselin suuntaisten ja toinen luku y y-akselin suuntaisten askelten lukumäärän. Näitä lukuja kutsutaan **pisteen koordinaateiksi**. Kuvan 1.1 piste S sijaitsee siinä tason pisteessä, missä $x = 3$ ja $y = 2$. Näin ollen pistettä S merkitään $S = (3, 2)$. Koordinaattien avulla kaikki tason pisteet voidaan määrittää yksikäsitteisesti.

Koordinaattiakselit jakavat tason neljään osaan. Osat nimetään yleensä järjestysnumeroilla I, II, III ja IV alla olevan kuvan 1.2 mukaisesti. Koordinaattiakselien leikkauskohtaa kutsutaan **origoksi**. Origoa merkitään yleensä kirjaimella O, ja sen koordinaatit ovat $O = (0, 0)$.

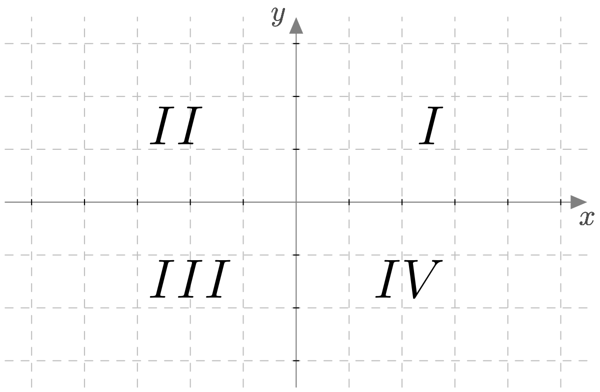

Kuva 1.2: Koordinaatiston neljännekset.

Tehtävä 1.1.2. Valitse kuvasta 1.2 jokaiselta koordinaatiston neljänneksellä jokin piste ja ilmoita sen koordinaatit. Miten eri neljännekset vaikuttavat x- ja y-koordinaattien koordinaattien etumerkkeihin?

Tehtävä 1.1.3. ...

(a) Piirrä koordinaatistoon pisteet $(0, 2)$, $(0, -4)$ ja $(0, 3)$.

(b) Piirrä koordinaatistoon kolme uutta pistettä, jotka ovat muotoa $(0, y)$ jollakin kokonaisluvulla y.

(c) Piirrä kuva kaikista sellaisista tason pisteistä, jotka ovat muotoa $(0, y)$ jollakin kokonaisluvulla y.

Tehtävä 1.1.4. ...

(a) Piirrä koordinaatistoon pisteet $(2, 2)$, $(3, 3)$ ja $(-2, -2)$.

(b) Piirrä koordinaatistoon kolme uutta pistettä, jotka ovat muotoa (x, x) jollakin kokonaisluvulla x.

(c) Piirrä kuva kaikista sellaisista tason pisteistä, jotka ovat muotoa (x, x) jollakin kokonaisluvulla x.

Tehtävä 1.1.5. Piirrä kuva kaikista sellaisista tason pisteistä, jotka ovat muotoa $(x, 2)$ jollakin kokonaisluvulla x.

1.2 Vektorin muodostaminen

Tarkastellaan seuraavaksi kuvaa 1.3. Kuvassa on nuolet $\bar{u}, \bar{v}$ ja $\bar{w}$, yhden x-akselin suuntaisen askeleen pituinen nuoli $\bar{\imath}$, sekä yhden y-akselin suuntaisen askeleen pituinen nuoli $\bar{\jmath}$.

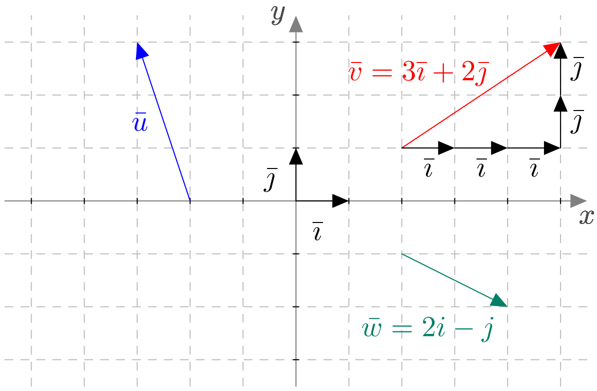

Kuva 1.3: ...

Huomataan, että nuolen $\bar{v}$ päästä on sen kärkeen kolme x-akselin suuntaista askelta positiiviseen suuntaan ja kaksi y-akselin suuntaista askelta positiiviseen suuntaan. Tällainen nuoli $\bar{v}$ voidaan ilmoittaa nuolien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla muodossa $\bar{v} = 3\bar{\imath} + 2\bar{\jmath}$.

Tehtävä 1.2.1. Ilmoita kuvassa 1.3 oleva nuoli $\bar{u}$ nuolien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla.

Koordinaatistossa olevia nuolia kutsutaan **vektoreiksi**. Edellisen kuvan nuoli $\bar{v}$ on siis vektori $\bar{v}$, joka voidaan ilmaista vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla. Vektoreita $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ sanotaan komponenttivektoreiksi, ja summattavia $3\bar{\imath}$ ja $2\bar{\jmath}$ vektorin $\bar{v}$ **komponenteiksi**. Vektorin komponenttiesityksellä tarkoitetaan vektorin esittämistä vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla. Vektorit $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ ovat käteviä, sillä niiden avulla voidaan ilmaista kaikki mahdolliset xy-koordinaatiston vektorit.

Määritelmä 1.2.2. Vektorin ilmaisemista komponenttivektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla sanotaan vektorin **komponenttiesitykseksi**.

Vektorin komponenttiesitys

Tehtävä 1.2.3. Tarkastellaan seuraavaa kuvaa 1.4.

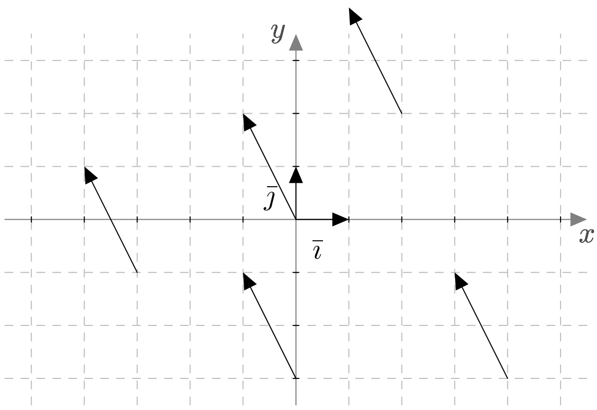

Kuva 1.4: Vektoreita

Ilmoita kaikki kuvassa olevat vektorit vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla. Mitä huomaat?

Samat vektorit

Määritelmä 1.2.4. Kaksi vektoria ovat **samat**, jos ne voidaan esittää samalla tavalla vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla.

Vektorien samuus tarkoittaa siis sitä, että ne ovat saman pituisia ja osoittavat samaan suuntaan − niiden paikalla koordinaatistossa ei ole merkitystä.

Tehtävä 1.2.5. Tarkastellaan edelleen kuvaa 1.4. Vertaa origosta lähtevän vektorin komponenttiesitystä sen kärkipisteen koordinaatteihin. Mitä huomaat?

Paikkavektori

Määritelmä 1.2.6. Origosta lähtevän vektorin $\bar{v} = x\bar{\imath} + y\bar{\jmath}$ kärki on pisteessä (x, y). Kyseistä vektoria $\bar{v}$ kutsutaan pisteen (x, y) **paikkavektoriksi**.

Kuvassa 1.5 pisteen $(4, 3)$ paikkavektori on origosta lähtevä vektori $\bar{v} = 4\bar{\imath} + 3\bar{\jmath}$.

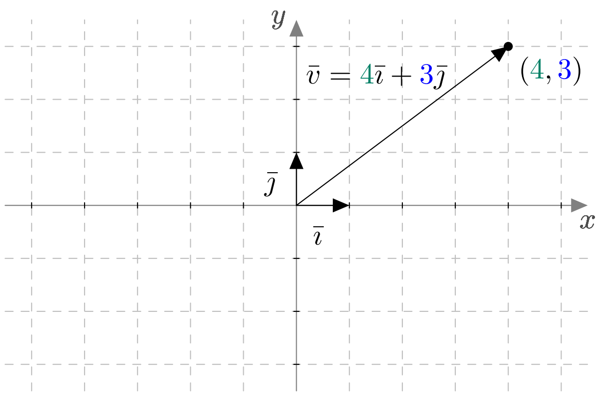

Kuva 1.5: Pisteen $(4, 3)$ paikkavektori $\bar{v}$.

Tehtävä 1.2.7. Piirrä vektorit $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ koordinaatistoon siten, että ne lähtevät origosta.

(a) Minkä pisteiden paikkavektoreita ne ovat?

(b) Mieti, miksi kaikki tason vektorit on mahdollista ilmaista vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla.

1.3 Kahden pisteen välinen vektori

Tehtävä 1.3.1. ...

(a) Piirrä kaksi pistettä koordinaatiston ensimmäiselle neljännekselle. Merkitse pisteiden koordinaatit.

(b) Piirrä pisteiden väliin vektori $\bar{v}$.

(c) Ilmoita vektori $\bar{v}$ vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla.

(d) Yritä päätellä, miten vektorien i ja j kertoimet voitaisiin saada pisteiden x- ja y-koordinaattien avulla?

Tehtävä 1.3.2. ...

(a) Piirrä kaksi pistettä koordinaatiston toiselle, kolmannelle tai neljännelle neljännekselle. Merkitse pisteiden koordinaatit.

(b) Piirrä pisteiden väliin vektori $\bar{v}$.

(c) Ilmoita vektori $\bar{v}$ vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla. Käytä hyväksesi piirtämiesi pisteiden x- ja y-koordinaatteja.

Vektori voi kulkea pisteiden välillä kahteen eri suuntaan. Pisteestä A pisteeseen B kulkevaa vektoria merkitään $\overline{AB}$, ja pisteestä B pisteeseen A kulkevaa vektoria merkitään $\overline{BA}$.

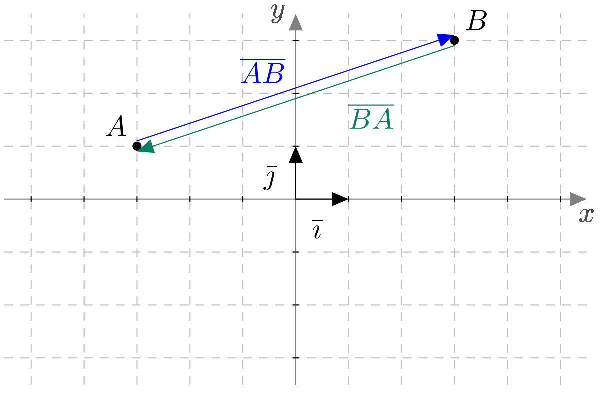

Kuva 1.6: Kahden pisteen väliset vektorit.

Tehtävä 1.3.3. ...

(a) Piirrä koordinaatistoon pisteet A ja B. Merkitse niiden koordinaatit.

(b) Ilmoita vektori $\overline{AB}$ vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla.

(c) Ilmoita vektori $\overline{BA}$ vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla.

(d) Vertaa vektorien $\overline{AB}$ ja $\overline{BA}$ komponenttiesityksiä keskenään. Mitä huomaat?

Vektorit $\overline{AB}$ ja $\overline{BA}$ ovat eri vektorit, sillä niitä ei voida esittää samalla tavalla vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla. Vektorien suunnalla on siis merkitystä. Vektorien suuntiin palataan kappaleessa 2.2.

2 Vektorien laskutoimituksia

2.1 Summa

Edellisessä kappaleessa opittiin muodostamaan vektoreita x- ja y-akselien suuntaisten yhden askeleen pituisten vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla. Esimerkiksi kuvan 2.1 vektori $\bar{v}$ saadaan laskemalla yhteen vektorit $2\bar{\imath}$ ja $4\bar{\jmath}$. Seuraavaksi tutkitaan, kuinka lasketaan yhteen mitä tahansa vektoreita.

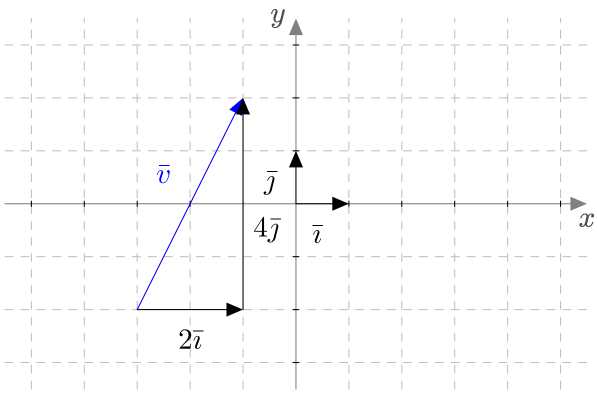

Kuva 2.1: Vektori $\bar{v} = 2\bar{\imath} + 4\bar{\jmath}$.

Tehtävä 2.1.1. Tutkitaan vektoreita $\bar{v} = 2\bar{\imath} + 2\bar{\jmath}$ ja $\bar{w} = \bar{\imath} + 3\bar{\jmath}$.

(a) Piirrä vektori $\bar{v}$ koordinaatistoon.

(b) Piirrä vektori $\bar{w}$ koordinaatistoon siten, että se alkaa vektorin $\bar{v}$ kärkipisteestä.

(c) Piirrä vektori, joka alkaa vektorin $\bar{v}$ alkupisteestä ja päättyy vektorin $\bar{w}$ kärkipisteeseen. Merkitse tätä vektoria $\bar{v} + \bar{w}$.

(d) Ilmoita vektori $\bar{v} + \bar{w}$ vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla.

(e) Miten vektorin $\bar{v} + \bar{w}$ komponentit voitaisiin muodostaa vektorien $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ komponenttien avulla?

Tarkastellaan seuraavaa kuvaa 2.2.

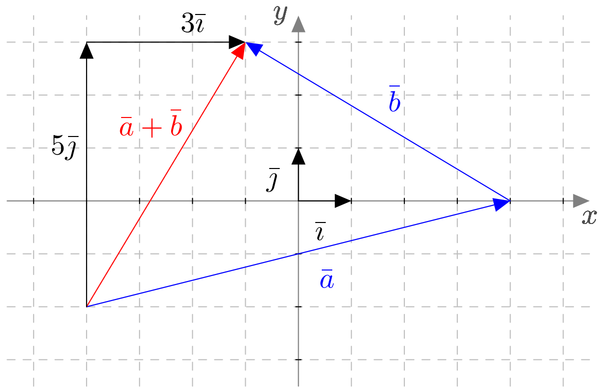

Kuva 2.2: Vektorien $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ summa.

Summavektori $\bar{a}+\bar{b}$ lähtee vektorin $\bar{a}$ kanssa samasta pisteestä ja päättyy vektorin $\bar{b}$ kärkeen. Summavektori $\bar{a}+\bar{b}$ saadaan suoraan laskemalla vektorit $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ yhteen komponenteittain:

$$\begin{aligned}
\bar{a} + \bar{b} &= (8\bar{\imath} + 2\bar{\jmath}) + (-5\bar{\imath} + 3\bar{\jmath}) \\
&= 8\bar{\imath} + 2\bar{\jmath} - 5\bar{\imath} + 3\bar{\jmath} \\
&= 8\bar{\imath} - 5\bar{\imath} + 2\bar{\jmath} + 3\bar{\jmath} \\
&= 3\bar{\imath} + 5\bar{\jmath}.
\end{aligned}$$

Summavektori

Määritelmä 2.1.2. Vektorien $\bar{v} = x_1\bar{\imath} + y_1\bar{\jmath}$ ja $\bar{w} = x_2\bar{\imath} + y_2\bar{\jmath}$ **summavektori** on vektori $\bar{v} + \bar{w} = (x_1 + x_2)\bar{\imath} + (y_1 + y_2)\bar{\jmath}$.

Tehtävä 2.1.3. Tutkitaan vektoreita $\bar{v} = -2\imath + \jmath$ ja $\bar{w} = 4\imath + 4\jmath$.

(a) Piirrä summavektori $\bar{v} + \bar{w}$ koordinaatistoon vektorien $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ avulla.
(b) Ilmoita vektori $\bar{v} + \bar{w}$ vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla.
(c) Tarkista tuloksesi laskemalla yhteen vektorit $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ komponenteittain.

Tehtävä 2.1.4. Tutkitaan vektoreita $\bar{u} = \imath + 2\bar{\jmath}$, $\bar{v} = -3\imath + \jmath$ ja $\bar{w} = 3\imath + -5\jmath$.

(a) Piirrä vektori $\bar{u} + \bar{v} + \bar{w}$ koordinaatistoon vektorien $\bar{u}, \bar{v}$ ja $\bar{w}$ avulla.
(b) Piirrä vektori $\bar{v} + \bar{u} + \bar{w}$ koordinaatistoon vektorien $\bar{u}, \bar{v}$ ja $\bar{w}$ avulla.
(c) Piirrä vektori $\bar{w} + \bar{u} + \bar{v}$ koordinaatistoon vektorien $\bar{u}, \bar{v}$ ja $\bar{w}$ avulla.
(d) Mitä huomaat?

Edellisen tehtävän tulos tarkoittaa sitä, että vektorien yhteenlaskun järjestyksellä ei ole merkitystä. Vektorien yhteenlasku on siis **vaihdannainen** operaatio. Tämä näkyy selvästi kuvasta 2.3: vektori $4\bar{\jmath} + 2\bar{\imath}$ on sama kuin vektori $2\bar{\imath} + 4\bar{\jmath}$.

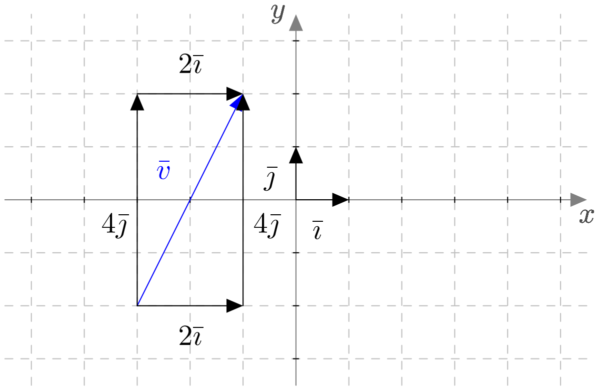

Kuva 2.3: Vektori $\bar{v} = 2\bar{\imath} + 4\bar{\jmath} = 4\bar{\jmath} + 2\bar{\imath}$.

2.2 Vektorin kertominen reaaliluvulla

Tarkastellaan seuraavaa kuvaa 2.4. Kuvassa oleva vektori $\bar{a}$ voidaan ilmaista vektorin $\bar{\jmath}$ avulla muodossa $5\bar{\jmath}$. Vektori $\bar{a}$ saadaan siis kertomalla vektoria $\bar{\jmath}$ luvulla 5.

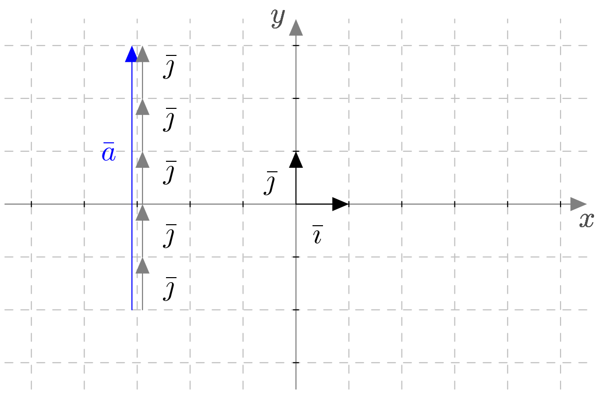

Kuva 2.4: Vektori $\bar{a} = 5\bar{\jmath}$.

Tehtävä 2.2.1. Tutkitaan vektoria $\bar{a} = -\bar{\imath} + 2\bar{\jmath}$.

(a) Piirrä vektori $\bar{a}$ koordinaatistoon.

(b) Piirrä koordinaatistoon myös vektorit $2\bar{a}$, $3\bar{a}$ ja $5\bar{a}$.

Tehtävä 2.2.2. ...

(a) Piirrä koordinaatistoon vektorit $\bar{a} = \bar{\imath} + 2\bar{\jmath}$ ja $\bar{b} = 2\bar{\imath} + 4\bar{\jmath}$.

(b) Miten voisit ilmaista vektorin $\bar{b}$ vektorin $\bar{a}$ avulla?

Tehtävä 2.2.3. ...

(a) Piirrä koordinaatistoon vektorit $\bar{a} = \bar{\imath} + \bar{\jmath}$ ja $3\bar{a}$.

(b) Ilmoita vektori $3\bar{a}$ vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla.

(c) Vertaa vektorien $\bar{a}$ ja $3\bar{a}$ komponenttiesityksiä toisiinsa. Mitä huomaat?

Vektorin kertominen reaaliluvulla

Määritelmä 2.2.4. Kun vektoria $\bar{v} = x\bar{\imath} + y\bar{\jmath}$ kerrotaan reaaliluvulla r, saadaan vektori $r\bar{v} = r(x\bar{\imath} + y\bar{\jmath}) = (rx)\bar{\imath} + (ry)\bar{\jmath}$.

Kun siis esimerkiksi vektoria $\bar{v} = -4\bar{\imath} + 3\bar{\jmath}$ kerrotaan luvulla 2, saadaan vektori

$$2\bar{v} = 2 \cdot (-4\bar{\imath} + 3\bar{\jmath}) = 2 \cdot (-4)\bar{\imath} + 2 \cdot 3\bar{\jmath} = -8\bar{\imath} + 6\bar{\jmath}.$$

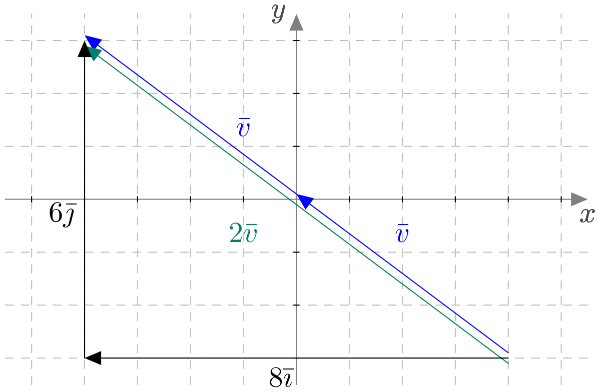

Kuva 2.5: Vektorin $\bar{v} = -4\bar{\imath} + 3\bar{\jmath}$ kertominen luvulla 2.

Tehtävä 2.2.5. Tutkitaan vektoria $\bar{a} = -3\bar{\imath} + 2\bar{\jmath}$.

(a) Piirrä vektori $\bar{a}$ koordinaatistoon.

(b) Laske vektori $-1 \cdot \bar{a}$ ja piirrä se koordinaatistoon.

(c) Vertaa piirtämiäsi vektoreita sekä niiden komponenttiesityksiä keskenään. Mitä huomaat?

Vastavektorit

Määritelmä 2.2.6. Vektori $-1 \cdot \bar{v}$ on vektorin $\bar{v}$ vastavektori, ja sitä merkitään $-\bar{v}$.

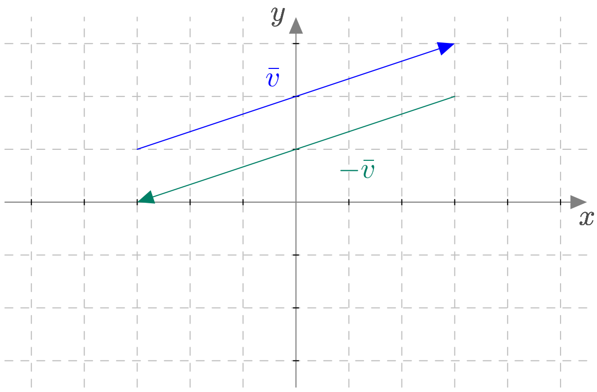

Kuva 2.6: Vektori $\bar{v}$ ja sen vastavektori $-\bar{v}$.

Tehtävä 2.2.7. Tarkastellaan alla olevaa kuvaa 2.7.

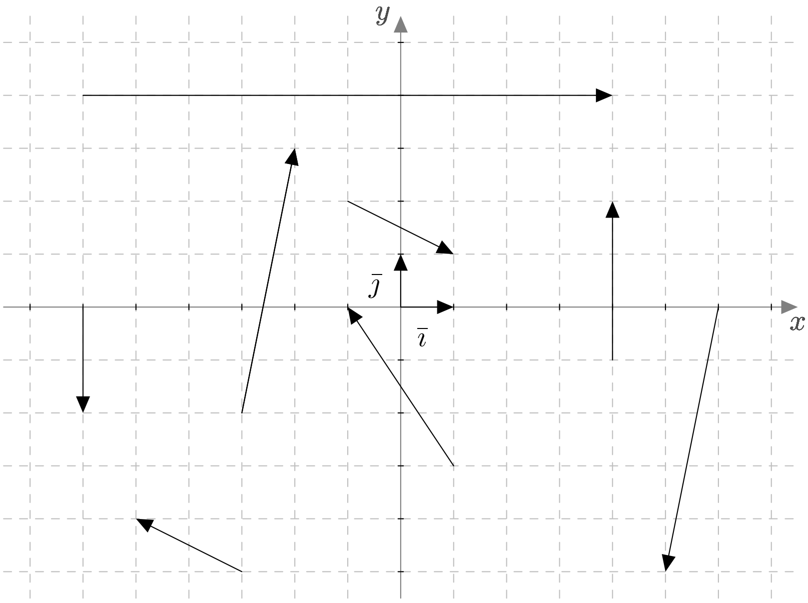

Kuva 2.7: Vektoreita

(a) Ilmoita kaikki kuvan vektorit vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla.

(b) Mitkä vektoreista ovat toistensa vastavektoreita?

Tutkitaan seuraavaksi vektorien suuntia. Esimerkiksi kuvasta 2.5 huomataan, että vektori $2\bar{v}$ kulkee samaan suuntaan vektorin $\bar{v}$ kanssa. Nämä vektorit ovat siis **samansuuntaisia**. Lisäksi kuvasta 2.6 huomataan, että vektori $-\bar{a}$ kulkee vastakkaiseen suuntaan kuin vektori $\bar{a}$. Tällaisia vektoreita kutsutaan **vastakkaissuuntaisiksi** vektoreiksi.

Tehtävä 2.2.8. ...

(a) Millaisella luvulla vektoria tulee kertoa, jotta sen suunta muuttuu vastakkaiseksi?

(b) Millaisella luvulla kertominen säilyttää vektorin suunnan?

Yhdensuuntaisuus

Määritelmä 2.2.9. Vektorit $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ ovat **yhdensuuntaiset**, jos $\bar{v} = r\bar{w}$ jollakin reaaliluvulla r.

Toisin sanoen vektorit ovat yhdensuuntaiset, jos ne ovat joko saman- tai vastakkaisuuntaiset.

Tehtävä 2.2.10. Tarkastellaan alla olevaa kuvaa 2.8

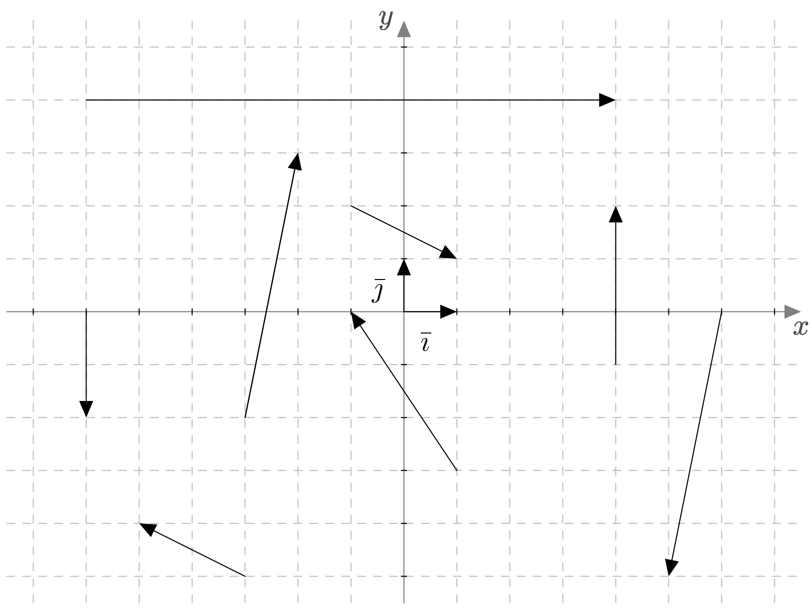

Kuva 2.8: Vektoreita.

(a) Mitkä kuvan vektoreista ovat samansuuntaisia?

(b) Mitkä kuvan vektoreista ovat vastakkaissuuntaisia?

(c) Mitkä kuvan vektoreista ei ole yhdensuuntainen minkään muun kuvan vektorin kanssa?

Tehtävä 2.2.11. Tutkitaan vektoreita $\bar{a} = 2\bar{\imath} + 3\bar{\jmath}$, $\bar{b} = -3\bar{\imath} + \bar{\jmath}$ ja $\bar{c} = \bar{\imath} - 4\bar{\jmath}$.

(a) Piirrä koordinaatistoon vektori $\bar{a} + \bar{b} + \bar{c}$.

(b) Mitä huomaat?

Vektoria, joka alkaa ja päättyy samaan pisteeseen, sanotaan **nollavektoriksi**. Sen komponenttiesitys on muotoa $0 \cdot \bar{\imath} + 0 \cdot \bar{\jmath}$. Jos mitä tahansa vektoria $\bar{v} = x\bar{\imath} + y\bar{\jmath}$ kerrotaan luvulla nolla, saadaan nollavektori, sillä

$$0 \cdot \bar{v} = 0 \cdot (x\bar{\imath} + y\bar{\jmath}) = (0 \cdot x)\bar{\imath} + (0 \cdot y)\bar{\jmath} = 0 \cdot \bar{\imath} + 0 \cdot \bar{\jmath} = 0.$$

Määritelmä 2.2.12. Vektoria $0 \cdot \bar{\imath} + 0 \cdot \bar{\jmath} = 0$ sanotaan **nollavektoriksi**.

Nollavektori

2.3 Erotus

Tehtävä 2.3.1. Tutkitaan vektoreita $\bar{v} = -2\bar{\imath} + 3\bar{\jmath}$ ja $\bar{w} = 2\bar{\imath} - 3\bar{\jmath}$.

(a) Määritä summavektori $\bar{v} + \bar{w}$ laskemalla yhteen vektorit $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ komponenteittain.

(b) Piirrä vektori $\bar{v} + \bar{w}$ koordinaatistoon vektorien $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ avulla.

Edellisen tehtävän vektorit $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ ovat toistensa vastavektoreita. Näin ollen voidaan merkitä $\bar{w} = -\bar{v}$, ja summavektori $\bar{v}+\bar{w}$ saadaan muotoon $\bar{v}+\bar{w} = \bar{v}+(-\bar{v}) = \bar{v} - \bar{v} = 0$.

Tehtävä 2.3.2. Tutkitaan vektoreita $\bar{v} =$ ja $\bar{w} =$

(a) Piirrä vektori $\bar{v}$ koordinaatistoon.

(b) Muodosta vektorin $\bar{w}$ vastavektori $-\bar{w}$.

(c) Piirrä vektori $-\bar{w}$ koordinaatistoon siten, että että se alkaa vektorin $\bar{v}$ kärjestä.

(d) Piirrä vektori, joka alkaa vektorin $\bar{v}$ alkupisteestä ja päättyy vektorin $-\bar{w}$ kärkeen. Merkitse tätä vektoria $\bar{v} + (-\bar{w})$.

(e) Ilmoita vektori $\bar{v} + (-\bar{w})$ vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ avulla.

Vektori $\bar{v} + (-\bar{w}) = \bar{v} - \bar{w}$. Se on siis vektorien $\bar{v}$ ja $\bar{w}$ erotusvektori.

Määritelmä 2.3.3. Vektorien $\bar{v} = x_1\bar{\imath} + y_1\bar{\jmath}$ ja $\bar{w} = x_2\bar{\imath} + y_2\bar{\jmath}$ **erotusvektori** on vektori $\bar{v} - \bar{w} = (x_1 - x_2)\bar{\imath} + (y_1 - y_2)\bar{\jmath}$.

Erotusvektori

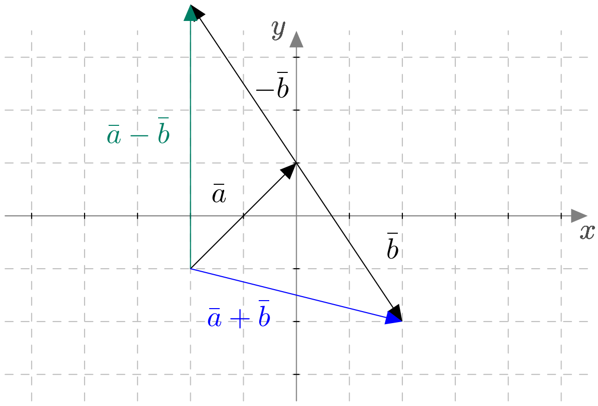

Kuva 2.9: Vektorit $\bar{a}+\bar{b}$ ja $\bar{a}-\bar{b}$.

Tehtävä 2.3.4. Tutkitaan vektoreita $\bar{a}$ ja $\bar{b}$.

(a) Määritä vektorin $\bar{b}$ vastavektori $-\bar{b}$.
(b) Piirrä vektori $\bar{a}-\bar{b}$ koordinaatistoon vektorien $\bar{a}$ ja $-\bar{b}$ avulla.
(c) Määritä koordinaatistosta vektorin $\bar{a}-\bar{b}$ komponenttiesitys.
(d) Tarkista vastauksesi määrittämällä vektori $\bar{a}-\bar{b}$ suoraan vektorien $\bar{a}$ ja $\bar{b}$ komponenttiesitysten avulla.

2.4 Vektorin pituus

Vektorin pituus saadaan laskettua Pythagoraan lauseen avulla.

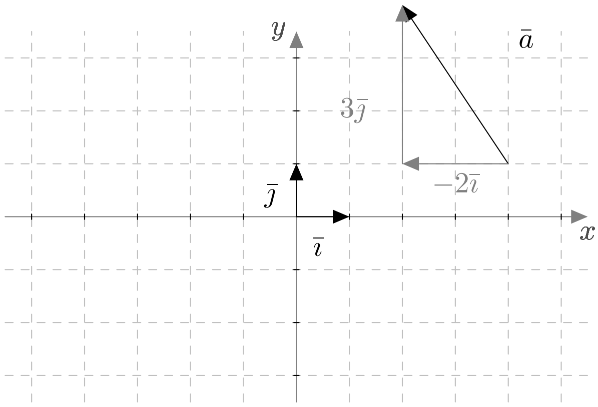

Kuva 2.10: Vektorin $\bar{a}$ pituus.

Esimerkiksi vektorin $\bar{a}=-2\bar{\imath}+3\bar{\jmath}$ pituus saadaan yhtälöstä

$$|\bar{a}|^2 = 2^2 + 3^2.$$

Vektorin $\bar{a}$ pituudeksi saadaan $|\bar{a}| = \sqrt{2^2 + 3^2} = \sqrt{4+9} = \sqrt{13}$.

Tehtävä 2.4.1. Tutkitaan vektoria $\bar{b} = 3\bar{\imath} - 4\bar{\jmath}$.

(a) Piirrä vektori $\bar{b}$ koordinaatistoon.

(b) Laske vektorin $\bar{b}$ pituus $|\bar{b}|$ Pythagoraan lauseen avulla.

(c) Kuinka moneen osaan vektori $\bar{b}$ pitäisi jakaa, jotta yhden osan pituus olisi 1?

Tehtävä 2.4.2. Millaisella luvulla vektoria tulee kertoa, jotta sen pituus kasvaa? Entä lyhenee?

Tehtävä 2.4.3. Laske vektorien $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ pituudet.

Määritelmä 2.4.4. Vektoria, jonka pituus on 1, sanotaan **yksikkövektoriksi**.

Yksikkövektori

Komponenttivektorit $\bar{\imath}$ ja $\bar{\jmath}$ ovat siis yksikkövektoreita.

Vektorin $\bar{v} = 8\bar{\imath} + 6\bar{\jmath}$ pituudeksi saadaan $|\bar{v}| = \sqrt{8^2 + 6^2} = \sqrt{100} = 10$. Sen kanssa samansuuntainen yksikkövektori saadaan ottamalla vektorista $\bar{v}$ kymmenesosa eli

$$\frac{1}{10}\bar{v} = \frac{1}{10}(8\bar{\imath} + 6\bar{\jmath}) = 0{,}8\bar{\imath} + 0{,}6\bar{\jmath}$$

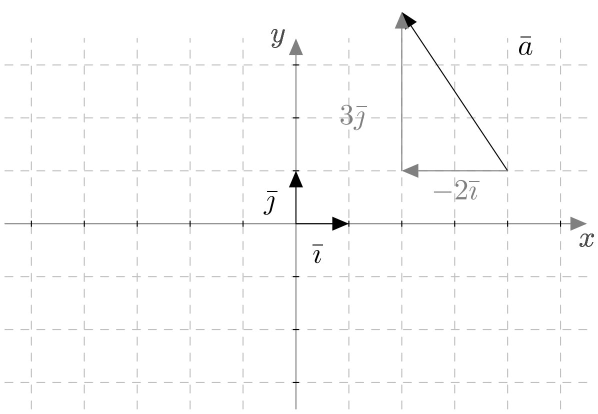

Kuva 2.11: Vektorin $\bar{v}$ pituus. VÄÄRÄ KUVA

Tehtävä 2.4.5. Jatkoa tehtävään 2.4.1. Tutkitaan edelleen vektoria $\bar{b} = 3\bar{\imath} - 4\bar{\jmath}$.

(a) Määritä vektorin $\bar{b}$ kanssa samansuuntainen yksikkövektori eli vektori, joka pituus on 1. Piirrä se koordinaatistoon.

(b) Määritä vektorin $\bar{b}$ kanssa samansuuntainen vektori, jonka pituus on 10. Piirrä se koordinaatistoon.

(c) Määritä vektorin $\bar{b}$ kanssa vastakkaissuuntainen yksikkövektori. Piirrä se koordinaatistoon.

Samat vektorit (toinen määritelmä)

Määritelmä 2.4.6. Kaksi vektoria ovat samat, jos ne ovat saman suuntaiset ja yhtä pitkät.

2.5 Vektorien välinen kulma

pienempi kulma

cosinilauseen kertaus

pistetulo

pistetulon graafinen tulkinta

Tehtävä 2.5.1. Tutkitaan vektoreita ...

(a) Laske pistetulot ...

(b) Mitkä vektoreista ovat kohtisuorassa toisiaan vasten?

(c) Tarkista edellisen kohdan vastauksesi piirtämällä vektorit koordinaatistoon.